

Opettajan materiaali

Herra Muttin moppi – La Serpillère de Monsieur Mutt
Tanssiteatteri Hurjaruuthin näyttämöllä 28.9.–1.10.2022

Kuva: Pierre Planchenault

Koreografi Marc Lacourtin kertomaa:

Pyyhkii, hankaa, siivoaa, kiillottaa, odottaa nurkassa, usein yksin tai vain luuta seuranaan... tältä näyttää Herra Muttin mopin elämä. Mutta entä jos moppi villiintyy?

Tarvitaan vain pieni sivuaskel, tanssiaskel mopin kanssa ja seurassamme onkin Mona Lisa tai suuri balettitanssija Nijinsky. Moppi liikuu, hyppää, leikkii kanssamme, pysähtyy, odottaa... odottaa meitä keksimään aina vain uusia tansseja kanssaan!

Taidetta voi löytää kaikkialta. Tarvitaan vain hiukan erilainen tapa katsoa ja esineet siirtyvät pois paikoiltaan ja alkavat tanssia. Tässä esityksessä kaikki pääsevät osallistumaan

yhteiseen leikkiin, ja lapset toimivat aktiivisina katsojina ja avustavat esiintyjää ja esineitä.

Teoksen taustat

Jääkauden aikana ihmiset vetäytyivät luoliin tekemään luolamaalauksia ja osallistumaan mystisiin seremonioihin, joiden jäljet ovat edelleen näkyvillä luolien seinämillä. Muinaiset ihmiset koristivat luolansa maalauksin ja veistöksin, mutta se miksi he tekivät näin, on edelleen arvoitus.

Tämä alkuperäinen taiteellinen impulssi, joka on saattanut lähteä yhdestä naarmusta, kiven kiillottamisesta tai esineiden järjestelemisestä

riviin, jatkuu edelleen ja liikuttaa ihmisiä kaikkialla maailmassa. Vuosisatojen ajan ihmiset ovat parannelleet, muunnelleet ja uudelleen keksineet tätä taiteellista elettä ja jatkaneet kysymistä: miksi meillä on tarve piirtää, veistää ja tanssia?

Eräänä päivänä ranskalainen taiteilija **Marcel Duchamp** teki kuitenkin jotakin ennennäkemätöntä ja laittoi taidenäyttelyyn esille tavallisen pisuaarin. Tämä oli käänteentekevää taiteessa: Taiteilijoiden ei enää tarvinnut luoda teoksia. Ne olivat jo olemassa kaikkialla ympärillämme; tarvitsi vain kääntää päänsä, huomata ne ja antaa niille nimi. Duchamp keksi taiteen käsitteen uudelleen. Ideoista tuli taidetta.

Nämä pohdinnat tulevat näkyviksi Herra Muttin moppi –esityksen aikana.

Olen kiinnostunut leikkimään ajatuksella lasten osallistumisesta taiteeseen ja koko taiteen käsitteen pohtimiseen. Taiteilija **Joseph Beuysin** tavoin haluan leikkiä ajatuksella teoksesta, joka on piilossa, jonka ääriviivat voi juuri ja juuri erottaa kankaan alta, joka kutsuu kuvittelemaan kaikilla aisteilla.

Lempeyden ja naurun kautta kuljen yhdessä lasten kanssa kohti taiteen arvoitusta. Mikä on se jokin, joka saa hetken, tanssin, eleen tai kuvan – kuinka lyhyen tai pienen tahansa – kertomaan meille niin paljon ihmisyydestä?

Mikä voisikaan olla vähemmän tuotteliasta ja tehokasta kuin paperiarkin tasapainottelu, ylösalaisin käännetty tuoli tai polkupyörän pyörä jakkaralla? Tietynlainen keskittyneisyys, herkkyys ja tekemisen tapa näiden eleiden taustalla saavat kuitenkin aikaan runoutta, joka liikuttaa ja koskettaa minua halussaan kuvailla maailmaa.

Uskon myös **Albert Camus'n** tavoin, että taiteella on sosiaalinen tarkoitus; ja Beuysin tavoin, että se voi olla myös terapeutista. Herra Muttin mopin tarkoitus ei kuitenkaan ole toimia viestin välittäjänä. Sen tarkoitus on luoda viesti. Eleet, läsnäolon rekisterit, tekemisen tavat – jätän jälkeeni pieniä vihjeitä, joiden toivon viestivän taiteesta paikkana, jossa voimme leikkiä erilaisten maailmassa olemisen tapojen kanssa.

Meidän on katsottava lapsia, jotka hienovaraisesti pyörittävät tuolia, pisuaaria, kuivaa pulloa. He tuntevat, kokevat kuinka nämä teot voivat olla paljon enemmän kuin miltä ne näyttävät, enemmän kuin paperiarkin tasapainottelua tai naarmuja luolan seinässä.

Uskon, että yhdessä voimme luoda ensimmäisen silmäyksen siihen, kuinka kumouksellista elämän ja esineiden katsominen toisin silmin voi olla. Tietysti kyseessä on enimmäkseen myös suuri leikki, jossa naurulla ja mielihyvällä on aina oltava paikkansa.

Toisin kuin aiemman teokseni Tiondeposicomin, halusin luoda tämän esityksen lähtien tyhjän, abstraktin tilan ajatuksesta.

Halusin tanssin olevan ensimmäinen asia, jonka ihmiset näkevät tilassa. Tanssin, joka kykenee liikuttamaan meitä ja pääsemään arvoituksen juurille selittämättä mitään suoraan. Näin kykenen sukeltamaan tarinankerrontaan ja samalla jättämään sen halutessani taakse menettämättä jatkuvuuden tunnetta. Yksi kerrallaan esineet saapuvat tilaan ja niiden mukana tulevat myös omat koskettavat ja samalla absurdit tapamme olla suhteessa näihin esineisiin.

Haluan jokaisen lapsen pääsevän kosketuksiin tanssin ja esineiden kanssa askel askeleelta, osallistumaan tilan muodonmuutokseen yhdessä.

Taideteokset, jotka ovat kulkeneet tämän teoksen rinnalla

Marcel Duchamp

Readymade-teokset

Vuonna 1913 Marcel Duchamp esitteli maailmalle “veistoksen” nimeltä Polkupyörän pyörä. Taiteilija oli kiinnittänyt kaksi arkista esinettä liimalla ne toisiinsa: polkupyörän pyörän ja jakkaran. Hän oli luonut kolmiulotteisen kollaasin laittamalla yhteen kaksi asiaa, valmistamatta yhtäkään veistoksen osaa omilla käsillään. Duchamp oli alun perin maalari, joka kuitenkin nousi kapinaan “täpättäidiksi” nimittämiään muita maalareita kohtaan. Hän julisti olevansa itse lähempänä Leonardon tyyliä kuin muut taiteilijat ja määritteli maalaamisen mielentilaksi. Duchampin teos Alaston laskeutuu portaita aiheutti sensaation New Yorkissa ja teki hänestä kuuluisan.

Porte-bouteilles, (Pulloteline) 1914 (1964)
Séchoir à bouteilles ou Hérison (Pullonkuivain tai Siili)
Galvanoidulla teräksellä päällystetty pulloteline
64.2 x 42 cm (ympärysmitta)

Vuonna 1914 Duchamp loi kuuluisalla Pullotelineellä (Porte-bouteilles) kuvataiteeseen readymade-teosten käsitteen:

“tavallinen esine, joka saa taide-esineen arvostuksen yksinomaan taiteilijan päätöksen kautta” (Abridged Dictionary of Surrealism, André Breton, 1938).

Taiteilijan käsityö ei enää tule näkyviin teoksessa. Taito ja esteettinen nautinto jäävät toissijaisiksi. Taiteen tekijän jäljet on häivytetty, hänen roolinsa on vain valita ja nimetä taide-esineeksi tarkoitettu teos. Pullotelineen tapauksessa valittu nimi kuvasi esinettä mahdollisimman suoraan, mikä tulisi ajan saatossa muuttumaan; myöhemmin Pullotelinekin sai uuden nimen Pullonkuivain tai Siili (Séchoir à bouteilles ou Hérison).

Duchampin päätös valita juuri pulloteline oli kuitenkin merkityksellinen. Lasit ja pullot olivat vallanneet kubistisen maalaustaiteen, josta Duchamp itse etsi pakotietä koska mielsi sen omien sanojensa mukaan “pakkopaidaksi”. Analyyttisen kubismin lukemattomiksi läpinäkyviksi pinnoiksi sirpaloituneet lasit ja pullot saivat seuraajakseen todellisen esineen, läpinäkyvämmän ja metallisen, siilin lailla piikkejään levittävän telineen.

Vuonna 1915 Duchamp matkusti Yhdysvaltoihin. Siellä hän jatkoi readymade-teostensa tekemistä ja alkoi lisätä niihin kirjoituksia. Esimerkiksi lumilapioon hän kirjoitti: Ennen katkennutta käsivartta. Tässä tapauksessa vain huumori, tietty sanallinen logiikka muuttaa tavanomaisen esineen joksikin muuksi kuin mitä se on: todennäköisen tulevaisuuden ennusteeksi. Duchamp alkoi antaa yhä enemmän painoarvoa tälle sanalliselle ulottuvuudelle, joka sai taiteen kokijan mielen aktivoitumaan uudella tavalla. Katseelle tehtyä taidetta seurasi mielelle tehty taide.

Fontaine (Suihkulähde), 1917
Ylösalaisin käännetty pisaari, posliini
63 x 48 x 35 cm

Duchampin kuuluisin readymade-teos, Suihkulähteeksi nimetty ylösalaisin käännetty pisaari, on peräisin vuodelta 1917. Kun teos lähetettiin New Yorkin riippumattomien taiteilijoiden näyttelyyn salanimellä R. Mutt, raati, johon Duchamp kuului myös itse, hylkäsi teoksen. Skandaalin myötä readymade-taiteesta tuli valtava menestys.

Alkuperäiset readymadet ovat hävinneet ja vain niiden jäljennökset ovat edelleen tallella. Duchampin näkemyksen mukaan jäljennökset "välittävät saman viestin kuin alkuperäiset". Hänen mukaansa esteettiset kriteerit eivät yksinään riitä määrittämään, mikä on taidetta ja mikä ei, vaan taiteilijan tehtävä on jatkuvasti kyseenalaistaa taiteen rajat työntämällä niitä koko ajan kauemmas. Esineen taideteokseksi tekemiseen voi näin ollen riittää sen alkuperäisen käyttötarkoituksen häviäminen esineen museoon asettamisen myötä ja sen merkityksen muuttaminen otsikoimalla teos. Duchampin radikaali ja innovatiivinen lähestymistapa loi perustan lukuisille 1900-luvun taiteen käsitettä laajentaneille kokeiluille ja siivitti esineiden tietä veistostaiteen materiaaleiksi.

Joseph Beuys (1921–1986)

Beuys laajensi taiteen käsitteen tarkoittamaan koko todellisuutta. Hänen ritualistiset tekonsa pyrkivät vapauttamaan aistien moninaisuuden taiteen kokemisessa. Beuysin visiossa taide saisi terapeuttisen arvon ja taiteilija eräänlaisen shamaanin hahmon. Esineet ja materiaalit nivoutuivat Beuysin henkilökohtaisen symbolismin verkkoon, tarkoituksena saada aikaan taidetta, jolla olisi sosiaalinen merkitys sairaassa yhteiskunnassa.

Infiltration Homogen for Grand Piano (Homogeeninen soluttautuminen flyygelille), 1966
Huovalla ja kankaalla peitetty flyygeeli
100 x 152 x 240 cm

Yhdistämällä pianon, ääniaaltoja synnyttävän instrumentin, ja huopakankaan, materiaalin joka hänelle symboloi elämää ja selviytymistä, Beuys pyrki luomaan energiaa välittävän esineen. Pianon äänipotentiaali kanavoituu huovan kautta. Esine on peitetty, mutta sen muoto erottuu kankaan alta, mikä avaa tulkinnan uusille aistillisille mahdollisuuksille. "Kaksi ristiä", Beuys sanoi, "merkitsevät vaaraa joka uhkaa meitä jos pysymme hiljaa [...]. Tämä esine on luotu aikaansaamaan keskustelua, ei esteettiseksi tuotteeksi."

Robert Filliou

Kuinka erikoinen sattuma, miten nämä esineet ilmestyivätkään tähän huoneeseen... Harjoitellessani éCHANGEUR CDCN:n studiolla tiesin alusta asti haluavani pesuämpärin, mopin ja luudan ensimmäiseen presentaatiooni. Keskuksessa työskennellyt Mélanie kertoi minulle, että tämä yhdistelmä esineitä maton reunassa (pesuämpäri-moppi-luuta) oli itse asiassa Robert Fillioun taideteos...

Muistan olleeni 7- tai 8-vuotias lapsi, kun näin tämän teoksen näyttelyssä Beaubourgissa. Onnekas ja erikoinen yhteensattuma, kuinka kohtasin jälleen tuon taiteilijan joka oli jättänyt minuun niin vahvan jäljen...

Koreografi Marc Lacourt

Marc Lacourt syntyi vuonna 1973 ja opiskeli urheilutiedettä ja urheilupedagogiaa yliopistossa. Hänen koreografinen työnsä on saanut vaikutteita useilta tekijöiltä, mukaan lukien **Toméo Vergès**, **Pierre-Johan Sucand**, **Magali Pobel** (Cie Androphyne) ja **Laurent Falguiéras**. Vuodesta 2012 Lacourt on tanssinut **Ambra Senatoren** teoksissa.

“Taide on sitä, mikä tekee elämästä

kiinnostavampaa kuin taide”, kuuluu Fillioun lause, joka laajentaa dadaistien 1900-luvun alun ajatusta: “elämä on kiinnostavampaa kuin taide”. “Viattomuus, mielikuvitus, vapaus ja rehellisyys” ovat Fillioun mukaan lapsuudesta lähtöisin olevia ominaisuuksia, jotka voivat toimia muutosvoimina maailmassa. “Kaikkein tärkeintä on opettaa lapsia käyttämään vapaa-aikansa luovasti”, hän kirjoittaa. Näin voimme auttaa lapsia kehittymään ja myöhemmin sukeltamaan aikuisten työelämään luovasti ja eettisesti.

Vastakohtana ‘vapaa-ajan yhteiskunnalle’, joka muuttaa vapaa-ajan kulutukseksi, Filliou ehdottaa “viattomuuden ja mielikuvituksen” sisällyttämistä kaikkiin elämän osa-alueisiin, jotta “työ voisi muuttua rangaistuksesta leikiksi”. Näin muuttuvat arvot heijastuisivat hiljalleen läpi koko talousjärjestelmän saaden aikaan eräänlaisen poeettisen talouden, runollisen järjestelmän.

Tämä esitys syntyi, koska éCHANGEUR CDCN (koreografisen kehityksen keskus) tilasi minulta teoksen lapsille. Tämä ehdotus kosketti minua syvästi, ensinnäkin koska kyseessä oli ensimmäinen tilaustyöni, mikä kertoi yhteistyökumppanieni luottamuksesta lasten kanssa vuorovaikuttavaa työtäni kohtaan, ja toiseksi koska sain mahdollisuuden luoda teoksen, joka saattaa olla monille lapsille heidän elämänsä ensimmäinen esitys.

Mikä vastuu ja samalla mikä onni ja ilo lähteä yhdessä tälle tuntemattomalle matkalle!

Tanssijantyönsä lisäksi Marc pitää erilaisia työpajoja lapsille ja teineille peruskouluissa ja lukioissa sekä taidekouluissa Marseillessa ja Besanconissa. Hän on myös työskennellyt erityisopetusluokkien kanssa Vanvesissa.

Lasten työpajojen lisäksi Marc järjestää työpajoja Marseillen, Nantesin ja Guadeloupen vankiloissa.

Tehtäviä päiväkotij- ja kouluikäisille

Tehtävä 1:

Arkisen esineen muokkaaminen erikoiseksi

Valitse arkiesine ja muokkaa sitä niin, että sen käyttötarkoitus muuttuu erikoiseksi. Esinettä voi muokata esimerkiksi lisäämällä siihen muita materiaaleja, värjäämällä sen, leikkaamalla sitä tai vaikka sijoittamalla sen eritavalla ja antamalla sille uuden nimen.

Tehtävä 2:

Kahden esineen yhdistäminen

Valitse kaksi arkista esinettä. Yritä yhdistää ne niin, että ne molemmat menettävät alkuperäisen käyttötarkoituksensa. Mieti, mikä voisi olla tämän uuden esineen käyttötarkoitus ja nimi.

Tehtävä 3:

Kuvanveisto

Valitse erilaisia esineitä sekä kierrätysmateriaaleja. Luo niitä yhdistelemällä veistos tai patsas. Voit käyttää eri tekniikoita – voit maalata, leikata, repiä, liimata, värittää, käyttää jne. Nimeä taideteoksesi!

Tehtävä 4:

Kiinnostava asetelma esineistä

Valitse kotoa aikuisten avulla eri esineitä. Tuo kouluun omat esineesi. Tutustukaa yhdessä kaikkien tuomiin esineisiin: Liikutelkaa, leikkikää, tutkikaa ja lajitelkaa niitä. Kun olette tutkineet niitä, tehkää niistä asetelmia: Asetelkaa ne jonkin tason (esimerkiksi pöydän tai laatikon) päälle niin, että niistä tulee taideteoksia. Keksikää taideteoksille nimet.

Tehtävä 5:

Rakentaminen

Tee itsestäsi taideteos asettelemalla eri esineitä vartalosi päälle. Voit yhtä hyvin maata, seistä kuin istuakin. Miten saat esineet pysymään paikoillaan? Pyydä kaveria ottamaan valokuva ja ota sinä vuorostasi kuva kaveristasi taideteoksena!